

ΤΟ ΥΠΟΚΑΜΙΣΟΝ.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν θὰ δαυμάσῃσι μανθάνοντες ὅτι τὸ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους διὰ πάντα ἄνθρωπον τοσοῦτον ἀπαραίτητον τοῦτο φόρεμα, τὸ υποκάμισον, εἶνε ἐφευρήματα τῶν νεωτέρων χρόνων, μὴ συμπληρώσαν εἰσέτι οὐτε κανὴν τὴν πεντακοσιετηρίδα τῆς ὑπάρξεώς του.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μετεχειρίζοντο τὸν χιτῶνα, ὡς ἡμεῖς σημερινὸν τὸ υποκάμισον· ἀλλ' ὁ χιτῶν ἦτο μάλλινον ἔνδυμα, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο κοινὸν εἶχε μετὰ τοῦ σημερινοῦ υποκαμίσου εἰ μὴ ὅτι ἐφορεῖτο ἀμέσως ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος. Τὸ ἔνδυμα τοῦτο ἐν Ῥώμῃ ἀνομάζετο παρὰ μὲν τοῖς ἀγρόταις subucula παρὰ δὲ ταῖς γυναῖξιν tunica interior, ἀμφότεραι δὲ αἱ λέξεις αὗται σημαίνουσιν «ἐσωτερικὸν ἔνδυμα».

Μόλις οἱ Ἀγγλοσάξωνες φαίνεται ὅτι ἐφόρουσαν εἰδὸς τι φορέματος ὁμοίου πρὸς τὸ σημερινὸν υποκάμισον κατὰ τὴν κατασκευὴν καὶ κατὰ τὴν χρῆσιν, ἐνῶ οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, εἶχον καὶ κατὰ τὸ δριμύτατον ψυχὸς γυμνά τὰ στήθη καὶ τοὺς τραχήλους καὶ τοὺς βραχίονας, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ σώματος ἐκάλυπτον μὲ δέρματα ζῶων.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐμπόδιζε τὴν χρῆσιν καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ υποκαμίσου ἦτο ἀπ' ἑνὸς μὲν ἡ μεγάλη ἀκρίβεια τοῦ λιννοῦ παντιοῦ, ἀπ' ἑτέρου δὲ καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀκαθαρσίαν συνήθεια καὶ ἐξοικειωσις, ἣν εἶχον οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεσαῖου, οὐ μόνον οἱ κοῖνοι ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι τῆς γῆς. Παντὸς εἶδους βδελυρὰ ζῴωφια ἐμάστιζον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, μετ' ἐκπλήξεως δὲ βλέπομεν εἰς ἀρχαιότερα, μεσαιωνικὰ ἀνέκδοτα πλείστους ὑπανιγμούς, ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀυτοκράτορες, οἱ βασιλεῖς, οἱ ἡγεμόνες, καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι δὲν ἦσαν ἀπληλαγμένοι τῶν βδελυρῶν τούτων γεννημάτων τοῦ ῥήπου καὶ τῆς ἀκαθαρσίας.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 14 αἰῶνος προήχθη αἴφνης ἡ βιομηχανία τῶν λινῶν ὑφασμάτων εἰς μεγάλην ἀκμὴν, καὶ τοῦτο διότι μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς οἱ θησαυροὶ τοῦ νέου τούτου κόσμου εἰσέρρευσαν εἰς Ἑυρώπην καὶ παρήγαγον αὐτόθι τοσαύτην εὐημερίαν, ὥστε οἱ εὐπορήσαντες ἤρχισαν ἤδη νὰ φροντίζωσι καὶ περὶ τῶν ἀναπαύσεων τοῦ βίου, περὶ ἀνευτέρως κατοικίας περὶ ἡγιασμοῦ καὶ περὶ καθαρότητος. Σὺν τῇ ἀκμῇ τῆς βιομηχανίας τῶν λινῶν ὑφασμάτων διεδόθη καὶ ἡ χρῆσις τοῦ υποκαμίσου, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος τὸ φόρεμα τοῦτο κατέστη σχεδὸν ἀπαραίτητον εἰς τὰς ἀνωτέρας καὶ εὐπορωτέρας τάξεις τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας. Ἀλλὰ ἡ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀλλαγὴ καὶ ἡ πλῆσις τοῦ υποκαμίσου, ὡς γίνετ' αἴμα, ἦτο τότε ἐντελῶς ἀγνωστὸς. Ἐκαστὸς ἐφόρει τὸ υποκάμισόν τοῦ διαρκῶς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, μέχρις οὐ κατεσχίζετο καὶ κατετρακοῦτο. Εἰς οὐδένα ἐπήρχετο ἡ ἰδέα ὅτι τὸ ἀμέσως ἐπὶ τοῦ σώματος κειμένον τοῦτο φόρεμα ἠδύνατο νὰ πλύνεται καὶ ἀφαιρεῖ ν' ἀντικαθίσταται δι' ἄλλου κατὰ φρισμένα χρονικὰ διαστήματα· ἄλλως τε δὲν ἦτο καὶ ἐσκόλον τότε νὰ ἔχη τις περισσότερα τοῦ ἐνὸς υποκάμισα, διότι ἦσαν ἀκριβώτατα καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ὄπισθον εὐποροῦντας. Ὁ ἔχων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους

δύο ἢ τρία υποκάμισα ἐδαυρεῖτο πλούσιος. Ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος ἠκούσθη ἐν Γερμανίᾳ, ὅτι νεόνυμφος τις βασιλόπαις ἔλαβεν ὡς προικισμὸν μίαν ὀλόκληρον δωδεκάδα λινῶν υποκαμίσων, ἐφευρήθη τοῦτο ὡς ἐκτακτὸς καὶ ἀνήκουστος πολυτέλεια. Ἐνεκα τῆς ἀκρίβειας ταύτης τοῦ υποκαμίσου, οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεσαῖου μετεχειρίζοντο τὸ φόρεμα τοῦτο μετὰ τοσαύτης φειδοῦς, ὥστε οὐδεὶς ἐφόρει αὐτὸ ἐν τῇ κλίμῃ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ ἔνυου. Καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα ἐκοιμῶντο οἱ ἄνθρωποι ἐντελῶς γυμνοί, ἐν Ἰταλίᾳ δὲ καὶ μέχρι τῆς σήμερον διατηρεῖται παρὰ πολλοῖς ἡ συνήθεια αὕτη τοῦ μεταχειρίζεσθαι τὸ υποκάμισον μετὰ τοσαύτης φειδοῦς.

Μόλις περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος ἤρχισε νὰ γίνεται χρῆσις ἰδιαιτέρων νυκτικῶν υποκαμίσων, καὶ τοῦτο μόνον παρὰ τοῖς πλούσιος, ἐννοεῖται. — Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, ἦτοι μόλις πρὸ διακοσίων ἐτῶν, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς γενικῶς διαδεδομένην ἐν Ἑυρώπῃ τὴν χρῆσιν τοῦ υποκαμίσου. Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εὐρίσκομεν ὑπαρχούσας ἤδη καὶ νομικὰς τινὰς διατάξεις ἐν Γερμανίᾳ σχετικὰς πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ υποκαμίσου. Οὕτω λόγου χάριν εὐρίσκομεν ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος διάταγμα τι, καθ' ὃ ὁ Ἰουδαῖος ὀρκιζόμενός ἐπισημῶς φερεῖ νὰ μὴ φορῇ υποκάμισον, ἀλλὰ μόνον φαυλόχρουν τινὰ ἐπενδύτην καὶ περισκέλιδα, μὴ συναποτέμενας ἀμέσως μετὰ τῶν περιποδίων. Ἡ ἱστορία διηγεῖται ἡμῖν ἀστειῶν τι ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων περὶ ἐνὸς υποκαμίσου, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ υποκαμίσου τῆς πριγκιπίσης τῆς Ἰσπανίας Ἰσαβέλλης. Ἡ πριγκίπισσα αὕτη, ἡ θυγάτηρ Φιλίππου τοῦ δευτέρου, φηκίσθη ἐν ἔτει 1601 νὰ μὴ ἀλλάξῃ τὸ υποκάμισόν της, μέχρις οὐ ὁ σύζυγος αὐτῆς ἤθελε κυριεῦσθαι τὴν Ὀστένδην, ἣν τότε ἐπολιόρκει. Ἀλλ' ἡ πολιορκία διήρκεσεν ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη, καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα τὸ ἀρχικῶς λευκὸν υποκάμισον τῆς πριγκιπίσης προσέλαβεν ἐπὶ τέλους ἰδιάζον τι κίτρινον χρῶμα, ὅπερ καὶ σήμερον ἐτι εἶνε γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «χρῶμα τῆς Ἰσαβέλλης».

Τὸ υποκάμισον κατέστη βαθμηδὸν ἀπαραίτητον φόρεμα ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε καὶ τοὺς νεκροὺς ἤρχισαν νὰ κηδεύωσιν ἐνδεδυμένους λινῶν χιτῶνα, κατὰ τὸ ἀρχαῖον αἰγυπτιακὸν ἔθιμον ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, βραδύτερον δὲ καὶ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς διτηρήθη, τοῦ κηδεύειν τοὺς νεκροὺς ἐγκαταλιπόμενους ἐν λιναῖς ὀθόναϊς. Σήμερον καὶ ὁ πτωχότατος παραλαμβάνει μετ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν τάφον τὸ ἀπαραίτητον τοῦτο φόρεμα, ἀλλ' εἰς προτέρους χρόνους τοῦτο ἦτο πολυτέλεια, μόνον εἰς τοὺς εὐπόρους προσιτῆ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Καμίσιος, ὁ μέγιστος ποιητῆς τῆς Πορτογαλλίας ἐνεταφιάσθη χωρὶς σάβανον, διότι ἡ οἰκογένειά του δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ ἀγοράσῃ τὸ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενον λινῶν παννίον. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἐγράφη καὶ ἐπὶ τοῦ πολυτίμου ἐπιτύμβιου λίθου, ὃν ἔθηκαν οἱ Πορτογάλοι ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ποιητοῦ πολλὰ ἔτη βραδύτερον, ὅτε ἀνεγνωρίσθη ἡ μεγάλη ἀξία του. Ἀλλ' ὡς ἂν εἰ ἠσχύνετο ἡ γῆ νὰ φέρῃ τοιοῦτο ἐπιτύμβιον, ἠνεώχθη ὑπὸ σεισμοῦ καὶ κατέπεσε τὸν τάφον καὶ τὸ ἐπιτύμβιον τοῦ μεγάλου ἐκείνου ποιητοῦ. N.

Προσεχῶς θ' ἀρχίσῃ ἐν τῇ «Κλειῷ» ἡ δημοσιεύσις διαφόρων εἰκόνων μετὰ κειμένων ἐκ τοῦ πρὸ τινῶν ἡμερῶν δημοσιευθέντος περιεργότατου ἔργου τοῦ Στάνλεϋ «Εἰς τὰ ἐνδοτάτα τῆς Ἀφρικῆς». — κ. Γ. J. εἰς Θεσσαλονίκην. Θὰ φροντίσωμεν. — κ. Γ. Π. Μ. εἰς Σύρον. Ἐλήφθησαν

καὶ λίαν προσεχῶς θὰ λάβετε τὰ παραγγελλόμενα. — κ. Γ. X. M. εἰς Φιλιππούπολιν. Ἐνεγράψαμεν τὴν δὲ παραγγελίαν σας θὰ ἐκτελέσωμεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας. — κ. J. A. εἰς Ἀθήνας. Ἐστάλησαν σας εὐχαριστοῦμεν δὲ διὰ τὰς πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔργον συμπαιδείας σας. — κ. I. Z. εἰς Βατούμ. Ἡ ἐπιστολή σας

ἐλήφθη, καὶ κατ' αὐτὰς θὰ σὰς ἀπαντήσωμεν. — κ. A. Δ. Z. εἰς Helgoland. Ἀφοῦ καὶ αὐτοῦ σχεδὸν καθ' ἐκάστην ἔχετε κακοκαιρίαν τότε ζητήσατε νὰ διασκεδάσητε τὰς ἡμέρας σας, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν. — κ. M. A. B. εἰς Γαλάζιον. Σὰς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς κολακευτικὰς ὑπὲρ τῆς Κλειῷς μας κρίσεις σας.